

פרק כל הבשר

מתניתין:

שלש פעמים נאמר בתורה "לא תבשל גדי בחלב אמור", כדי ללמדנו שלשה איסורים של בשר בחלב. אחד לאיסור אכילה, אחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול של בשר וחלב יחדו.⁽¹⁾

ועל אף שנאמר "לא תבשל גדי", וגדי הוא בהמה, בכל זאת —

כל הבשר, בין של בהמה ובין של חיה ועוף, **אסור לבישל** אותו **בחלב** [ולקמן נחלקו אם איסור בישול חיה ועוף בחלב הוא מהתורה או מדרבנן].

חויז מבשר דגים וחגבים, שאין איסור כלל לבשלו בחלב.

וכל הבשר **אסור להעלות** אותו יחד עם **הגבינה על השולחן**, **חויז מבשר דגים וחגבים**.

אדם הנודר נדר דעתו לידור לפי לשון בני אדם. הילכך, אדם הנודר שלא יאכל מן

הבשר, הרי הוא אסור בכל מיני הבשר, בין בשר בהמה ובין בשר חיה ועוף, שכן דרך בני אדם לקרוא "בשר" גם לבשר חיה ועוף.

אך הוא **מותר בבשר דגים וחגבים**, לפי שאין דרך בני אדם לקרוא להם "בשר".

גמרא:

סברה הגמרא, כי זה שנאמר במשנה "כל הבשר אסור לבשל בחלב", הוא איסור דאורייתא. ואם כן, יהיה מוכח, **הא עוף — אסור מדאורייתא** לבשלו בחלב.

ואמרינן: **כמאן** סוברת המשנה?

דלא כרבי עקיבא!

דאי רבי עקיבא, האמר: איסור בישול בשר חיה ועוף בחלב — **אינו מן התורה**, לפי שבשר עוף אינו קרוי "בשר".

אך תמזהה הגמרא: **אימא סיפא**: הנודר "מן הבשר", **מותר בבשר דגים וחגבים!** ויש לנו

התורה לבשל בחלב, ורק בישול עוף בחלב אסור מדרבנן.

ויש סוברים, שעוף שהתבשל בחלב מותר אף מדרבנן.

ויש סוברים שאף עוף אסור מן התורה.

כמו כן גזרו חכמים ואסרו שלא יאכל בשר וחלב יחד אפילו שלא נתבשלו יחד. ואף שמן התורה נאסרים רק אם התבשלו יחד, חכמים אסרו אף בלא בישול. וכן שני בני אדם, האחד

1. פרק זה דן באיסור בשר וחלב. ונאמרו בענין בשר בחלב שלשה איסורים בתורה. א. אסור **לבישל** בשר וחלב יחד. ב. אסור **לאכול** בשר או חלב שהתבשלו יחד. ג. אסור **להנות** מתבשיל כזה.

ונחלקו תנאים האם רק בשר בהמה אסור לבשלו בחלב מן התורה, אבל בשר חיה ועוף מותרים בבישול בחלב מן התורה, ורק חכמים אסרו. או שגם בשר בהמה וחיה אסורים מן

לדייק מכאן: **הא בשר עוף** — **אסור** למי שנודר שלא לאכול "מן הבשר". ומשום שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, הקוראים גם לבשר עוף "בשר".

ודין זה **אתאן לרבי עקיבא** דוקא, **דאמר** לענין לשון נדרים: **כל מיילי הנאמרים** לשליח ואינם מפורשים נשאנים כלולים בלשונו של המשלח מן הסתם, אך גם אינם יוצאים מן המוכן של לשונן, והנוהג הוא **דמימליך עליה שליח**, ושואל את המשלח האם גם ענין זה כלול בדבריו — לשון שכזאת, "**בר מיניה**" היא בנדרים.

והיינו, שלגבי הלכות נדרים, נכללים בלשון הנודר גם אותם דברים שאינם מפורשים לגמרי בלשונו של הנודר, אך במקרה של שליח, השליח מברר האם גם הם כלולים בלשונו של המשלח.

וכגון הכא, שאם אומר אדם לשלוחו קנה לי "בשר", אינו נשמע לשליח מסתם הלשון שהוא שולחו לקנות אפילו בשר עוף, אלא השליח נמלך בבעל הבית לדעת האם ככוונתו לכלול בלשונו גם בשר עוף. ולכן, הנודר מן הבשר הרי הוא נאסר גם בבשר עוף, כיון שאילו היה לשון "בשר" נאמר לשליח, היה השליח נמלך על עוף, ומוכח מזה שבשר העוף "בר מיניה" של "בשר". כי אילו לא היה בשר העוף נחשב כלל ממין הבשר, לא היה השליח נזקק להמלך במשלח האם כוונתו גם לבשר עוף.

דתניא: הנודר "מן הירק" — **מותר בדילועין**.

ורבי עקיבא אוסר בדילועין.

אמרו לו חכמים לרבי עקיבא: וחלא כאשר אומר אדם לשלוחו "קח לנו ירק", והוא אינו מוצא לקנות אלא דילועין, אין הוא מביא דילועין, אלא הרי הוא חוזר ו**אומר** למשלח "**לא מצאתי אלא דילועין**", ונמלך במשלח אם הוא רוצה דילועין. ומוכח שאין הדילועין בכלל הירק בלשון האנשים. כי אם היו נכללים הדילועין בלשון ירק לא היה בא השליח להמלך, אלא היה קונה מבלי לשאול את המשלח.

אמר להן רבי עקיבא: כן הדבר, אכן נמלך השליח במשלח אם לקנות דילועין במקום הירק. אך מזה עצמו יש לי ראייה שדילועין הן "בר מיניה" דירק, וגם הם נכללים בלשונו, כי **כלום אומר** השליח, כשלא מצא ירק — "**לא מצאתי אלא קטניות**"?

שהרי אילו לא היה מוצא ירק אלא קטניות היה אומר "לא מצאתי ירק" ותו לא, כי אין זה מענינו של השליח להציע למשלחו דברים אחרים.

אלא, מוכח מכאן **שדילועין בכלל** לשון "ירק" הן, אלא שאינם מפורשין לגמרי, ומשום כך חוזר השליח להמלך אם לקנותם

שעשו סימן להיכר ביניהם. וכן אסור שיהיה על השלחן חלב בשעה שאוכל בשר, או שיהיה בשר כשאוכל חלבי.

אוכל בשר והשני גבינה, אסרום חכמים לאכול יחד על שלחן אחד, שמא ישכחו ויאכלו אחד מן השני ויבואו לידי אכילת בשר וחלב יחד, אם לא

כשאינו מוצא ירק.

ולכן, הנודר מן הירק אסור אף בדילועין. אבל, ואין קטנית בכלל ירק, שלפיכך אין השליח חוזר ונמלך אם לקנותה, ולכן הנודר בירק מותר בקטנית.

והשתא תיקשי, אם כן, רישא שכתוב כל הבשר, כולל בשר חיה ועוף, אסור לבשלו מן התורה בחלב, רבנן היא, שהרי רבי עקיבא סבר שבשר חיה ועוף אינו אסור מן התורה בחלב. ואילו סיפא, שכתוב הנודר מן הבשר מותר רק בדגים וחגבים, ולא בבשר עוף, רבי עקיבא היא, שחולק על חכמים וסובר שהנודר מבשר אסור גם בבשר עוף, כי כל דבר שנמלך עליו השליח נחשב מאתו מין לענין נדר.

אמר רב יוסף: משנתנו — **רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי.** והיינו, שסתם רבי את המשנה ולא הזכיר בה מחלוקת תנאים, משום שסבר כתנא האחד בענין הראשון, וכמו התנא האחר בענין השני. הילכך סתם רבי את המשנה והכריע בכל ענין לפי דעתו.

בנדרים — סבר לה רבי רבבי עקיבא, דאף על גב שצריך השליח להמלך במשלחו, ואין הענין מפורש בדברי הנודר, בכל זאת הרי זה בכלל נדרו, שהרי אילו לא היה נכלל כלל בלשון הזה לא היה השליח שואל אם לקנותו.

בבשר בחלב — סבר לה רבנן, שגם בשר חיה ועוף אסור לבשל בחלב מן התורה.

רב אשי אמר: כולה, המשנה כולה רבי עקיבא היא.

והבי קאמר: כל הבשר אסור לבשל בחלב, אך אין האיסור שווה בכל בשר. אלא,

מהן שאסור לבשל מדברי תורה, והיינו בשר בהמה.

ומהן שאיסור בישולן בחלב הוא רק מדברי סופרים, שהם (2) בשר חיה ובשר עוף. (3)

חזין מבשר דגים וחגבים שאינם אסורים

ולהלכה פסק בשלחן ערוך סימן פ"ז סעיף ג' שמותר לבשלו. וכן הכריע שם הש"ך.

ובביאור הגר"א שם סעיף קטן ו' מביא את הגמרא לקמן [קטז עמוד א] שמבארת את מחלוקת רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא במשנה [בדף קיג א] שרבי יוסי אומר מותר לבשל עוף בחלב, והגמרא מסבירה שנחלקו בכך, שרבי יוסי הגלילי מותר לבשל עוף בחלב ואף מדרבנן מותר, ואילו לרבי עקיבא אסור מדרבנן.

3. מעשה באדם שרצה לטגן כבד עוף בשומן אוזו ובטעות טגנו בחמאה. ובאה השאלה לפני

2. כתב הרמב"ם [הלכות מאכלות אסורות ט ד]: וכן בשר חיה ועוף, בין בחלב חיה ובין בחלב בהמה, אינו אסור באכילה מן התורה. לפיכך, מותר לבשלו ומותר בהנאה.

והקשה עליו המגיד משנה, שזה נגד הגמרא כאן, שמפרשת את דברי המשנה כל הבשר אסור 'לבשל', ופירש רב אשי שעוף אסור מדרבנן. ואם כן אסור בישול עוף בחלב מדרבנן. ותירץ המגיד משנה שהרמב"ם מפרש את לשון המשנה 'אסור לבשל' שהכונה אסור לאכול.

והב"ח תירץ שכוונת הרמב"ם, שמותר לבשלו מן התורה, אבל מדרבנן אכן אסור.

לבשל בחלב — לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים.

מדרבנן?!

ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה —

דתנן: חובת הפרשת חלה מן העיסה אינה נוהגת אלא בארץ, ושם היא אסורה באכילה לזרים מהתורה כמו תרומה, ולומדים זאת מ"וכל זר לא יאכל קודש".

ואילו חלת חוצה לארץ, שתיקנוה חכמים כגזירה מחמת חלת ארץ ישראל, הרי היא נאכלת לכהן בשעה שהוא יושב עם חזר, ומניחים אותה על השולחן ולא חוששים שמא יאכלנה הזר.

וכן הקילו חכמים בחלת חוצה לארץ שהיא ניתנת לכל כהן שירצה הבעלים ליתנה, ואפילו לכהן עם הארץ שאין משמרה בטרה, מה שאין כן חלת הארץ, שאינה ניתנת אלא לכהנים השומרים על הלכותיה, שכתוב בספר דברי הימים שיש לתת את מתנות הכהונה רק לכהנים "המחזיקים

שנינו במשנה: ואסור להעלות עם הגבינה על השולחן כל בשר חוץ מבשר דגים וחגבים.

אמר רב יוסף: שמע מינה מזה שאסור להעלות בשר עוף עם גבינה על השולחן, לא כמו רב אשי, שהעמיד את המשנה כרבי עקיבא שסובר בשר עוף בחלב אסור רק מדברי סופרים. אלא סובר התנא של המשנה שבשר עוף בחלב איסור דאורייתא הוא.

דאי סלקא דעתך איסור דרבנן הוא, אם כן, אכילה גופה של בשר עוף בחלב גזירה מדברי סופרים היא מחשבש אכילת בשר בהמה.

וכי אנו נגזר⁽⁴⁾ גזירה לגזירה, ונאסור אפילו העלאה של בשר עוף עם הגבינה על השולחן אמו אכילה, שאינה אסורה אלא

המהר"ם שי"ף, וכתב (בסוף המסכת) שהיות ובשר עוף בחלב אסור רק מדרבנן, ומבואר בגמרא שכבד הוא דם ולא בשר [וכן בירושלמי בתרומות יש ספק כבד ששלקו בחלב אם מותר או לא, ולכאורה זה הספק האם כבד נחשב בשר או נחשב דם, והתורה אסרה לבשל 'גדי' בחלב אמו ולא דם בחלב], מכח זה הותר את הכבד.

וכתב על זה החתם סופר שפשוט הדבר שכבד נחשב בשר, ואסור לבשלו בחלב. וכן מי שיאכל מקרבן פסח כזית כבד, ודאי יצא ידי חובתו. ואת הספק בירושלמי מבאר החתם סופר לפי המבואר בגמרא [ק"ב] שכבד טרוד לפלוט דם כל הזמן, ולכן אינו בולע חלב ולא נאסר, או שמא בולע חלב ונאסר.

4. כתב הרמב"ן שרב יוסף סבר שלא גוזרים גזירה לגזירה, ומכח זה הוכיח שמשנתנו סוברת שבשר עוף בחלב אסור מן התורה. אולם רב אשי סבר שלפעמים גוזרים גזירה לגזירה, וכפי שנמצא בעוד מקומות בש"ס, וכפי שסובר אב"י בעמוד ב'. והטעם, שאלולי הגזירה השניה, לא תתקיים הגזירה הראשונה לבדה. ולהלכה פסקו הפוסקים כרב אשי, שהוא מאוחר מרב יוסף,

ובאמרי בינה סימן א העיר עוד על דברי